

Nikaah Buusu-Lakk.2

Description

Dhugumatti nikaah buusun wanta akka salphaatti ilaallamu miti. Fakkeenyi isaa akka nama mana bareedaa ijaaaree ergasii diiguti. Namoonni jaalala guddaan walitti dhufaniis wal taâ€™uu didanii yommuu addaan deeman mana maatii diigaa jiru. Ijoolleen ni bittinnaâ€™u, miidhaa guddaa keessatti kufu. Kanaafu, namni nikaah buusu akka salphaatti ilaalu gara gocha kanaa tarkaanfachu hin qabu . Eeti, wali galtee fi furmaanni biraayoo dhabame, nikaah buusun furmaata dhumaay taâ€™a. Garuu nikaah buusun duubaan itti gaafatamummaa guddaa fi seerota jira. Kanaafu, namni itti gaafamummaa fi seerota kanniin beekun adabbii jalaa baraaramu dandaâ€™a. In sha Allah kutaalee itti aanan keessatti waliin ilaalla. Kutaa darbe irraa itti fufuun sharxiwwan (ulaagaalee) nikaah buusu haa ilaallu.

Yaadachisaaf sharxiwwan nikaah buusun wal qabatan bakka sadiitti qoonne turre. Isaanis: ulaagalee nama nikaah buusun wal qabatan, ulaagaalee dubartii nikeenyi irraa buufamuun wal qabatanii fi ulaagaalee jecha nikaah ittiin buusaniin wal-qabataniidha. Kanniin keessaa sharxii tokkoffaa ilaalle turre.

2ffaa-ulaagaalee dubartii nikeenyi irraa buufamuun wal qabatan

Dubartiin hiikkamtu ulaagaalee armaan gadii guutuu qabdi:

1ffaaâ€™ Ishii fi abbaa manaa ishii jidduu hariroon fuudhaa heerumaa jiraachu- tarii kuni karaa lamaan taâ€™uu dandaâ€™a. Tokkoffaa abbaan manaa ishii fuudhun mana tokko waliin jiraachu, lammaffaaman tokkotti osoo walitti hin dhufinii fi qunnamtii hin raawwatin inni nikaah hidhachuun ishiin yeroo muraasaaf warra bira turuudha. Haala lamaan kanniin keessatti nikaah waan hidhateef ishiin isaaf niitidha. Garuu yoo nikaah irraa buusu barbaade, dubartii mana tokko waliin jiraatanii fi dubartii hanga silaa walitti hin seenne wanti garagara godhu ni jira. Dubartiin nikaah erga hidhatanii ishiitti seenuu fi kophaa waliin taâ€™uuun dura yoo hiikkamte, iddaa (yeroo turtii) lakkawachuuun ishiirra hin jiru. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكْحَتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ
 أَنْ تَمْسُوْهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْنِدُونَهُنَّا فَمَتِعُوهُنَّ
 وَسَرِحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا

Yaa warra amantan! Yeroo dubartoota muâ€™minaafuutanii sana booda osoo qunnamtii hin raawwatin isaan hiiktan, iddaan (yeroon turtii) isin isaan irratti lakkawattan isiniif hin jiru. Isaan qananiisaa, gadi dhiisuu bareedaas isaan gadi dhiisaa. Suuratu Al-Ahzaab 33:49

2ffaa-Abbaan manaa dubartii hiiku barbaadu san akekkaan ykn amalaan ykn niyyaan adda baasu qaba. Dubartii hiikkamtu akeekuuun, amala ykn maqaa ishii ibsuunii fi niyyachuun yoo adda baase, nikaah buusun ishii irratti ni kufa. Fakkeenyaaaf, dubartii maqaan ishii Zaynab jedhamtu qubaan itti akeekun, â€œYaa Zaynab ati hiikkamteâ€¢yoo jedhe, nikaah buusun hojii irra oola. Kana jechuun Zaynab ni hiikkamti. Akkasumas, osoo ishitti hin akeekinii fi ishiin ala dubartii biraa yoo hin niyyatin, amala ishii ibsuun nikaah yoo buuse, ni hiikkamti.

3ffaa- Ulaagaalee Jecha dubbatumuun wal-qabatan

Hundemaa nikaah buusun dubbiin kan ibsamuudha. Tarii yeroo tokko tokko barreefamni ykn akekkaan bakka dubbii buâ€™uu dandaâ€™a. Kanaafu, karaalee nikaah itti buusaniin bakka sadiitti quodu dandeenya.

Iffaa-Jecha dubbachuun nikaah buusu

Jechi nikaah itti buusaniin takkaa jechaa ifaa takka immoo al-kinaayah taâ€™uu dandaâ€™a.
Jechi ifaa fi fuullee jecha yeroo dubbatan hiika nikaah buusu irraa hubatanii fi hiika biraatiif kan hin oolledha. Sababni isaas, yeroo baayâ€™ee nikaah buusuf itti fayyadaman waan taâ€™eef. Fakkeenyaaaf, â€œAti nikeenyi sirraa buufame, ani nikaah sirraa buuseâ€¢fi kan biroo. Qurâ€™aana keessatti kuni irra deddeebiâ€™ame dubbatama. Namni jechoota armaan olii nikaah buusuf itti xiyyefate, osoo beekuu fi fedhii isaatiin niiti isaatiin yoo jedhe, ishiin ni hiikkamti.

Al-Kinaayah jechuun jecha nikaah buusu qofaaf hin kaaâ€™amnee fi hiika biraas qabaachu kan dandaâ€™uudha. Kana jechuun hiika nikaah buusus kan qabu hiika biraas kan qabuudha. Fakkeenyaf, abbaan manaa niiti isaatiin â€œSi hooke, gadi si lakkisee, ati gadi lakkifamte, gadi si dhiise, gadi furamte, addaan baaneâ€¢ jechuudha. Ammasakkana jechuu, â€œYeroo turtii (iddaa) kee lakkaawadhu, gara warra keeti deebiâ€™i, ati dhiifamteâ€¢fi kkf jechuu.

Jechoota armaan oliitiin nikaah buusun hojii irra ooluuf niyyaan dirqama. Sababni isaas, jechoonni kunniin nikaah buusun ala wanta biraas taâ€™uu dandaâ€™u. Nikaah buusuf niyyachuun (xiyyefachuun) jechoota armaan olii yoo dubbate, niitin isaa ni hiikkamti. Garuu nikaah buusuf yoo hin niyyatin (hin xiyyefatin), nikeenyi hin buâ€™u.

2ffaa-Barreefamaan Nikaah buusu

Yoo namtichi bakka fagoo jiraatee niiti isaa irraa nikaah akka buuse barreefamaan yoo beeksisee, nikaah buusun hojii irra ni oola yoo niyyate. Kana jechuun nikaah ishirraa buusutti niyyachuun, â€œNikaah sirraa buuseâ€¢ jedhee yoo barresseef, ishiin ni hiikkamti. Sababni isaas, barreefamni bakka dubbii buâ€™uu ergaa dabarsa. Garuu barreefama keessatti nikaah buusuf yoo hin niyyatin, nikeenyi hin buâ€™u. Tarii osoo barreessu dogongoruu dandaâ€™a ykn wanta biraajechuu barbaade taâ€™a.

3ffaa-Akekkaan nikaah buusu

Akka harka caalaa hayyootatti namni dubbachuu dandaâ€™u, akekkaan nikaah buusun isaaf sirrii hin taâ€™u. Garuu namni dubbachuu fi barreessu hin dandeenye, akekkan nikeenyi ni buâ€™a. Namni dubbachuu fi barreessu hin dandeenye, niiti isaatti akekun akka nikaah irraa buuse yoo beeksise, ishiin ni hiikkamti.

Ulaagaalee nikaah buusu haala kanaan erga xumurre booda haalli nama nikaah buusu nu hafa. Namni haala kamiyyuu keessatti niiti isaatiin, â€œnikaah sirraa buuseâ€¢yoo jedheen, niitin isaa ni hiikkamtii?

Kuni ibsa barbaachisa. Akkuma yeroo darbe jenne namni nikaah buusun sammuun fayyaa taâ€™uu qaba. Yeroo garii wantoonni of nama wallaalchisan ykn dirqiin wanta tokko akka hojjatan nama taasisan ni jiru. Mee haalota kanniin haa ilaallu:

Nikaah Buusu nama machaa™e (Xalaaqu-s-sukraan)

Namni machaaâ€™e nama sadarkaa of wallalu, wanta jedhu hin beekne fi erga of beeke booda wanta yeroo machii dubbate kan hin yaadanne gaheedha. Namni akkanaa osoo machaaâ€™e jiruu nikaah yoo buuse, â€œniitin isa ni hiikkamti moo hin hiikkamtu?â€œgaafi jedhu ilaachisee aalimman jidduu garaagarummaa ilaalchaatu jira. Aalimman gariin ni hiikkamti jedhu, aalimman gariin immoo hin hiikkamtu jedhan. Garuu kaayyoo shariâ€™aa irratti hundaaâ€™un ilaalchi madaala kaasu, â€œNiitin isaa hin hiikkamtuâ€“. Sababni isaas, yeroo machaaâ€™e sanitti inni wanta jedhu hin beeku. Khamriin (dhugaatin nama macheessu) dhoowwamuun dura Rabbiin aayaa tana buuse:

â€œYaa warra amantan! kan machooftan taatanii osoo jirtanuu hanga wanta dubbattan beektanitti gara salaataa hin dhivaatinaaâ€ Suuratu An-Nisaa 4:43

Yeroo machii namni wanta jedhuu waan hin beeknef gara salaatatti akka hin dhiyaanne dhoowwame. Sammuun isaa waan haguugameef wanta dubbatu hin beeku.

(Namni Muslimni khamriin haraama taâ€™uu beeku dhuguuf hin deemu. Kuni jirenyaa isaa balleessa. Namoota salphatanii fi kabaja dhaban keessaa taâ€™a. Garuu fedhii isaatiin ala dirqamaan yoo obaafame wanta jedhuuf hin qabamu.)

âž¤Nikaah Buusuu nama dallanee

Dallansu jechuun sammuun jeeqamuu fi yaadota madaalu dadhabuudha. Dallansuun bakka sadii ti qoodama:

1ffaan-dallansuu jalqabni isaa namatti dhufuu fi sammuun namaa kan itti hin jijiramneedha. Haala kana keessatti namni wanta jedhuu fi yaadu ni beeka. Namni kuni wanta jedhuu waan beekuuf nikaah buusun isaa hoijii irra oola. Haala kana keessatti niiti isaa yoo hiike, ishiin ni hiikkamti.

2ffaan-Dallansuu dhuma isaa gahuun balbala beekumsaa fi fedhii isarratti cufuudha. Wanta jedhuu fi fedhuu hin beeku. Haala kana keessatti nikaah buusun isaa hojii irra hin oolu. Dallansuu akkanaa keessatti akka maraataa taâ€™uun wanta jedhu fi hoijatu yoo hin beekin, nijtin isaa hin hiikkamtu.

3ffaan-Nama dallansuun isaa sadarkaa lamaan armaan olii jidduu taâ€™eedha- dallansuun isaa jalqaba irra ni darba garuu dhuma gahuun akka maraataa hin taâ€™u. Namni kuni jeeqamuun tasgabbii fi gadi dhaabbanna dhaba. Garuu guutumaan guututti sammuun (aqliin) isaa irraa hin deemu. Kuni bakka garaagarummaan ilaalchaa jiruu fi qorannoo barbaachisuudha. Aalimman gariin haala kana keessatti nikaah buusun isaa hojii irra ni oola jedhu, gariin immoo hojii irra hin oolu jedhu. Kuni ijtihaada hayyootaaf (aalimmaniiif) dhiifamudha.

(Kanaafu, namni dallansuu ofii tooachuuuf carraaqu qaba. Jechoota nikaah buusuuf itti fayyadaman dubbachuu irraa of qusachuun isarra jira. Tauu baannan, dhimmichi dhimmi balaa guddaa qabuudha.

Namni niiti isaatiin â€œNikaah sirraa buuseâ€ jennaan, yeroo turtii ishii yoo xumurte nyaapha (ajnabiyyah) isaaf taati. Kanaafu, dhimmi nikaah buusu wanta haala salphaan ilaalanii miti.)

âž¤Nikaah Buusuu nama taphatu

Namni baacoof ykn taphaaf niiti isaatiin, â€œenikaah sirraa buuseâ€ yoo jedheen, harki caalaan aalimmanii nikaah buusun isaa hojii irra ni oola jedhu. Akka ragaatti hadiisa kana dhiyeessu; Abu Hureyraan akka gabaasetti Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

â€œâ€œØ«ÙŽÙ,,Ø§ÙŽØ«ÙŒ Ø¬Ù·Ø¬Ù‘Ù·Ù‡Ù·Ù†Ù‘ÙŽ Ø¬Ù·Ø¬Ù‘ÙŒ Ù‘ÙŽÙ‡ÙŽØ²Ù‘Ù,,Ù·Ù‡Ù·Ù†Ù‘ÙŽ Ø¬Ù·Ø¬Ù‘ÙŒ Ø§Ù,,Ù†Ù‘Ù·ÙfÙŽØ§Ù·Ù‘ÙŽØ§Ù,,Ø·Ù‘ÙŽÙ,,Ø§ÙÙÙ,Ù·ÙŽØ§Ù,,Ø±Ù‘ÙŽØ¬Ù‘Ø¹ÙŽØ©Ù·â€â€â€â€

Wantoonni sadii ciminni isaani ciminna, taphni isaanii ciminna. Isaaniis: Fuudhaa heeruma, nikaah buusu fi dubartii erga hiikanii booda deebisu.â€ Sunan Abi Dawud 2194, Jaami` at-Tirmizi 1184, Sunan ibn Maajah 2039,

Yaanni biraan aalimman dhiyeessan: Baacoodhaan ykn taphaan nikeenyi hin buâ€™u osoo jedhame, silaa namni osoo beeku nikaah buusee, â€œLakki ani taphaaf akkas jedheâ€ jechuun murtii Rabbii diiguuf deema. Kuni immoo wanta hin taanedha. Namni wantoota hadiisa armaan olii keessatti dubbatame dubbate, murtiin isarratti darba. Faallaa wanta jedhee irraa hin fudhatamu. Kunis dhimma qaama saalaa eegu fi kabajiisufi.â€

âž¤Nikaah Buusu nama Dirqiisifamee

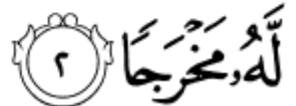
Namni nikaah akka buusu dirqisiifame, harki caalaan aalimmanii nikaah buusun isaa hojii irra hin oolu jedhu. Sababni isaas, namni dirqisiifamee filannoo fi fedhii hin qabu. Filannoo fi fedhii isaatiin ala wanta itti dirqisiifame hojjata. Filannoo fi fedhiin immoo hundee itti-gaafatatummaati. Yoo isaan lamaan hin jiraatin itti gaafatatummaan hin jiru. Namni qalbiin isaa iimaanan tasgabbooftee osoo jirtu, jecha kufrii akka dubbatu yoo dirqiisifame, inni hin kafaru. (Ilaali suuratu An-Nahl 16:106) Haaluma kanaan namni jecha nikaah buusu akka dubbatu yoo dirqisiifame niitin isaa hin hiikkantu.

Hubachiisa: Dirqisiifamni armaan olii haqa malee yoo taâ€™eedha. Kana jechuun zaalimni (namni namoota cunqursaa fi daangaa darbu) yoo nama dirqisiisedha. Garuu haqaa fi seeraan akka niiti isaa hiiku yoo dirqiifame, nikaah buusun hojii irra oola. Fakkeenyaaaf, namni, â€œNiiti tiyya waliin qunnamti hin raawwadhuâ€ jedhee yoo kakatee fi jiiyni afur erga darbee booda ishiin yoo wal qunnamu dide, abbaan murtii (qaadin) akka ishii hiiku isa ni dirqisiisa. Yeroo kanatti nikaah buusun isaa kuni hojii irra oola.

Nikaah Buusu irratti Ragaa Gochuu

Nikaah yommuu buusan ragaa dhiyeessun wanta jaallatamuu fi jajjabeefamuudha. Garuu dirqamaa miti. Rabbiiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

فَإِذَا بَلَغُنَّ أَجْلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ
 وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِّنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكُمْ
 يُوَعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقَ اللَّهَ يَجْعَلْ

â€œYeroo beellama isaanii gahan haala gaariin isaan qabadhaa yookiin haala gaariin isaanii addaan bahaa. Isin keessaa warra haqaa [nama] lamaa ragaa godhaa. [Warri ragaa baataniis] Rabbiif jedhaatii ragaa sirreessaa. Kuni kan namni Rabbiif fi Guyyaa Aakhiraatti amanu ittiin gorfamuudha. Namni Rabbiin sodaatu, [Rabbis] karaa bahiinsaa isaaq godha.â€ Suuratu Ax-Xalaaq 65:2

Yeroo nikaah buusan namoota haqaa lama ragaa gochuun mirgi fi haqni isaanii akka hin sarbamne taasisa. Wal-mormii fi miidhaa baayâ€™ee hanbisa.

Guduunfaa

âž|Namni dubartii takka nikaah irraa buusu kan dandaâ€™u niiti isaa yoo taate fi niiti takkaa ol yoo qabaate tamiin akka taate yoo adda baasedha.

âž|Namni filannoo fi fedhii isaatiin nikaah buusutti niyyachuun, niiti isaatiin, â€œNikaah sirraa buuseâ€ yoo jedhe, ishiin ni hiikkamti. Ergasii seerri isaan lamaan hordofuu qaban ni jira.

âž|Namni nikaah buusuf niyyatee fi itti xiyyefate jechoota nikaah buusu qofaaf itti hin fayyadamne yoo dubbatee, nikeenyi ni buâ€™a. Fkn, ani gadi si lakkiseâ€

âž|Nikaah buusun wanta salphaa miti. Kanaafu, namni garmalee of eeggachuu qaba.

Kitaabban Wabii

al-Fiqhul Waadiah â€“ Jiildi 2-fuula 105-106, Dr.Muhammad Bakr Ismaaâ€™il

Sahih Fiqhu Sunnaah -Jiildi 3 -fuula 237-259, Abu Maalik

Date Created

April 3, 2019

Author

admin